

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ЛОКАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS AS A FACTOR OF LOCAL POLITICAL MANAGEMENT INSTITUTIONAL CAPACITY INCREASING

Хмельников А.О.,

кандидат політичних наук,

*доцент кафедри публічного управління та митного адміністрування
Університету митної справи і фінансів*

Вивчається сучасний контекст соціально-економічного розвитку, який визначає умови цифрової технологізації, пошуку особливої економічної моделі локального рівня тощо. Розглядаються можливості сучасної України на тлі російської агресії, в яких актуалізується спроможність локального політичного менеджменту відповідати на виклики багатовимірного соціально-економічного розвитку. Розкривається значення локального політичного менеджменту щодо участі у виробленні особливого цифрового профілю громади. Встановлюються причини відсутності реальних реформ щодо інтеграції в цифрову реальність та поява ефекту втрати можливостей. Обговорюється досягнення локальним політичним менеджментом значної ресурсної та прогностичної спроможності. У статті обґрунтовано, що сучасні соціально-економічні та технологічні трансформації визначають необхідність реконструкції соціальних відносин. З'ясовуються зміст моделі оптимальної соціально-демографічної структури, яка формується на основі можливості технологічного удосконалення та ціннісного зростання. Досліджується здатність моделі оптимальної соціально-демографічної структури формуватися на основі можливостей технологічного удосконалення та ціннісного зростання. Розкрито основи оптимальних моделей подолання кризового сценарію які вимагають від локального політичного менеджменту ініціативності та усвідомлення інтересів громади. Виявляється специфіка проектного мислення та менеджменту на основі співвідношення результатів та витрат, які стають основними імперативами сучасної локальної політики. Встановлено специфіку правової легітимності локального політичного менеджменту, яка надає змогу реалізації функції модерзації економічних та політичних інтересів громадян. Досліджується бачення функцій локальної публічної влади в утвердженні захисту прав і свобод громадян, підвищення темпів сталого розвитку, забезпечення національної згоди та формування політичної нації. З'ясовується здатність локальних політичних менеджерів виступати посередниками в діалозі громадських та соціально-економічних груп, які висувують альтернативні пропозиції розвитку громади. Вивчено значення функціонування громади у мінливому зовнішньому середовищі, яке вимагає зосередження ресурсів, ухвалення оптимальних рішень, дотримання визначеного вектору та досягнення запланованих результатів. Зроблено висновок про формування особливого економічного профілю громади, участі поселення або міста в глобальному розподілі праці, у формуванні локального інвестиційного клімату тощо.

Ключові слова: локальний політичний менеджмент, цифрова трансформація, соціально-економічна трансформація, локальні політичні актори, соціально-економічний розвиток громади.

The modern context of socio-economic development is studied, which determines the conditions of digital technology, the search for a special economic model at the local level, etc. The possibilities of modern Ukraine against the background of Russian aggression are considered, in which the ability of local political management to respond to the challenges of multidimensional socio-economic development is actualized. The importance of local political management regarding participation in the development of a special digital profile of the community is revealed. The reasons for the lack of real reforms regarding integration into digital reality and the emergence of the effect of the loss of opportunities are established. The achievement of significant resource and prognostic capacity by local political management is discussed. The article substantiates that modern socio-economic and technological transformations determine the necessity of reconstruction of social relations. The content of the model of the optimal socio-demographic structure, which is formed on the basis of the possibility of technological improvement and value growth, is clarified. The ability of the model of the optimal socio-demographic structure to be formed on the basis of the possibilities of technological improvement and value growth is investigated. The basics of optimal models for overcoming the crisis scenario, which require local political management to be proactive and aware of the community's interests, are revealed. The specificity of project thinking and management is revealed based on the ratio of results and costs, which become the main imperatives of modern local politics. The specifics of the legal legitimacy of local political management have been established, which enables the implementation of the function of moderating the economic and political interests of citizens. The vision of the functions of the local public authority in affirming the protection of the rights and freedoms of citizens, increasing the pace of sustainable development, ensuring national harmony and forming a political nation is being studied. The ability of local political managers to act as mediators in the dialogue of public and socio-economic groups that put forward alternative proposals for the development of the community is revealed. The significance of the functioning of the community in a changing external environment, which requires the concentration of resources, the adoption of optimal decisions, the observance of a defined vector and the achievement of planned results, has been studied. A conclusion was made about the formation of a special economic profile of the community, the participation of the settlement or city in the global division of labor, in the formation of the local investment climate, etc.

Key words: local political management, digital transformation, socio-economic transformation, local political actors, socio-economic development of the community.

Постановка проблеми. Сучасна політична наука виступає чинником концептуалізації розбіжностей між політичним та державним врядуванням. Локальний політичний менеджмент з точки зору сучасних науковців є ланкою демократичного політичного управління, яка здійснюється в межах територіальної громади на засадах політичної конкуренції та взаємодії з групами, які представляють різноманітні соціальні спільноти на локальному рівні та здійснюють очікування оптимальних рішень на основі консенсусу. В інтересах громади суб'єктами локального політичного менеджменту можуть бути як інститути публічного врядування (місцевого самоврядування), так і політичні партії, громадські рухи тощо. Сучасний контекст соціально-економічного розвитку визначають умови цифрової технологізації, пошуку особливої економічної моделі локального рівня тощо. До цього додається специфічний контекст політичних трансформацій на національному і регіональному рівнях, який вимагає належної відповіді та чіткої політичної відповідальності. В сучасній Україні на тлі російської агресії актуалізується спроможність локального політичного менеджменту відповідати на виклики багатовимірного соціально-економічного розвитку. Вона виступає важливим питанням національного порядку денного.

Аналіз публікацій. Значущі аспекти сучасних соціально-економічних трансформацій розглядає низка вітчизняних науковців. Зокрема, О. Баранов надає оцінку соціальній та цифровій трансформації як джерелам правових проблем [1], М. Васильченко виявляє організаційно-функціональні трансформації архіву як структури системи соціальних комунікацій [2], О. Желай встановлює специфіку аналізу економічних трансформацій на базі матеріалів ЗМІ [3], В. Захарченко з'ясовує співвідношення суспільно-економічних трансформацій і «вісьового часу» промислового розвитку [4]. Поряд з цим, існує потреба подальшого вивчення тенденцій розвитку сучасного локального політичного менеджменту в контексті багатовимірних соціальних, економічних та технологічних трансформацій.

Метою статті є встановлення змісту викликів соціально-економічної трансформації для розвитку сучасного локального політичного менеджменту. Завданням є ідентифікація викликів соціально-економічної трансформації та оптимальних підходів до регулювання розвитку громади.

Основний зміст. Можливості розвитку локальних громад в умовах світових технологічних перетворень ґрунтується на здатності пристосуватися до нових викликів та можливостей. Перехід багатьох видів соціальної та економічної активності у віртуальну сферу спонукає до пошуку підходів до адаптації локальної

політичної активності. Локальний політичний менеджмент при цьому повинен брати участь у виробленні особливого цифрового профілю громади. На слушну думку української фахівчині І. Якушко, «цифровізація є процесом, який приводить до трансформації окремих систем, включаючи економічні, зміни звичайної моделі їх функціонування. У багатьох наукових працях при визначенні змісту цифровізації науковці також стверджують, що вона призводить саме до виключно якісних змін у функціонуванні систем. Проте, на нашу думку, це відбувається не завжди» [11].

Спроможність політичного середовища локальної громади сприйняти основні аспекти цифровізації визначає її успіх у сучасному світі. За відсутності реальних реформ щодо інтеграції в цифрову реальність з'являється ефект втрати можливостей. Це стосується кредитування технологічного оновлення, доступу до ресурсів компетентності тощо. І. Якушко з'ясувала, що «1) цифрова трансформація – безперервний процес зміни окремих систем у результаті впливу на їх функціонування інформаційно-комунікаційних технологій; 2) цифрова трансформація можлива лише за наявності складного процесу створення та розвитку інноваційних інформаційних технологій; 3) цифрова трансформація може відбуватися виключно на основі залучення нових інформаційно-комунікаційних технологій, їх імпорту до різних суспільних систем» [11].

Цифрова трансформація суспільно-політичного життя детермінована економічною трансформацією. Можливість перетворень політичного середовища залежить від рівня задоволеності економічних потреб та інтересів. Означене вимагає від локального політичного менеджменту значної ресурсної та прогностичної спроможності. Згідно з позицією І. Якушко, «категорія є міждисциплінарною та використовується в межах фактично всіх наук. Також визначено, що в економіці трансформація розглядається як безперервний процес зміни економічних систем, їх окремих компонентів» [11].

Сучасні соціально-економічні та технологічні трансформації визначають необхідність реконструкції соціальних відносин. Конфліктність має поступатися консенсусу. Так само поведінка еліт покликана створювати середовище політичної згоди та співпраці на локальному рівні. Д. Кундельський справедливо вказує, що «у різних сферах суспільного життя конфлікти постійно супроводжували життєдіяльність людини. Конфлікт має соціальну природу, оскільки учасниками конфлікту завжди є люди або певні соціальні групи та спільноти. Історія засвідчує, що безконфліктного розвитку суспільства не існує, а екстремальні форми прояву конфліктів (війни,

революції, теракти) мають місце в міжнародних відносинах у XXI ст. Тому актуальним є питання пошуку оптимальних шляхів розв'язання конфліктів, зокрема їх мирної трансформації» [7].

Успіх суспільно-політичних трансформацій залежить від вірного розуміння цифрових ефектів у розбудові громади. Модель оптимальної соціально-демографічної структури формується на основі можливості технологічного удосконалення та ціннісного зростання. Це вимагає застосування синергетичного підходу. Український науковець О. Баранов обґрунтовано зазначає, що «наявність фундаментальної проблеми обмеженості когнітивних здібностей людства робить досить проблематичною своєчасну реакцію на зміни параметрів зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на соціальні процеси, а це, в свою чергу, є причиною: погіршення якості соціального моделювання, різкого скорочення часового горизонту впевненого прогнозування, особливо в частині середньо- і довгострокових стратегій розвитку, неприпустимого зниження якості і швидкості прийняття рішень» [1].

Оптимальні моделі подолання кризового сценарію на сучасному етапі вимагають від локального політичного менеджменту ініціативності та усвідомлення інтересів громади. Економічна криза в умовах глобалізації є досить імовірним явищем. Тому на локальному рівні слід постійно модифікувати механізми адаптації. На аргументовану думку О. Баранова, «постійні “позапланові” світові, національні та галузеві економічні кризи, неефективні рецепти виходу з них є яскравим свідченням недосконалості методів, способів і механізмів моделювання та прийняття рішень як при складанні прогнозних моделей економічного розвитку, так і в процесі практичної реалізації цих моделей. У реальному житті корекція або зміна економічних моделей розвитку, як правило, відбувається лише після факту встановлення наявності кризи або в цілому в економіці, або в окремому її сегменті, тобто іншими словами, реакція на кризові явища практично завжди відбувається з запізненням» [1].

Комплексність процесу прийняття рішень вимагає від суб'єктів локального врядування отримання компетенцій, якими визначається міждисциплінарність та увага до різних галузей. Проектне мислення та менеджмент на основі співвідношення результатів та витрат стають основними імперативами сучасної локальної політики. Згідно з О. Барановим, «до сучасних цивілізаційних викликів можна віднести наступні: невисока якість стратегічного планування розвитку окремих галузей, країн і цивілізації в цілому; різке підвищення взаємозв'язку і взаємозумовленості об'єктів, суб'єктів, процесів і явищ як в локальному, так і в світовому вимірі через всепоглина-

юче проникнення глобалізації; необхідність наявності великих обсягів інформації та врахування великої кількості об'єктів і суб'єктів для релевантного опису соціальних процесів і прийняття рішень; необхідність приймати рішення в режимі реального часу; обмеженість когнітивних здібностей людини для прийняття рішень адекватних сучасному стану соціальних процесів, внутрішніх і зовнішніх впливів; обмеженість фізичних і біологічних можливостей людини для реалізації великої кількості сучасних і майбутніх видів соціальної діяльності» [1].

Нормативно-правова аргументація політичних та суспільно-економічних трансформацій формує правила гри та основи функціонування локального політичного середовища. Саме правова легітимність локального політичного менеджменту надає змогу реалізації функції модератії економічних та політичних інтересів громадян. О. Баранов справедливо визначає виявлення та вирішення правових проблем, що супроводжують процеси трансформації або які виникають внаслідок цих процесів як «надскладне системне завдання, що потребує інтеграції зусиль представників не лише різних галузей права, але й залучення науковців, експертів та фахівців, які представляють різноманітні сфери практичної суспільної діяльності та різноманітні галузі знань» [1].

Спроможність локального політичного менеджменту досягти успіхів в артикуляції потреб громади на національному рівні залежить від усвідомлення ролі конкретної громади загальнонаціональні трансформації. Ідеться про бачення функцій локальної публічної влади в утвердженні захисту прав і свобод громадян, підвищення темпів сталого розвитку, забезпечення національної згоди та формування політичної нації. О. Романюк доречно викриває роль сталості та характеру державності у процесі посткомуністичних трансформацій: «усі посткомуністичні країни зі сталою національною (не імперською) державністю мають демократичне врядування. Домінуючою тенденцією серед сталих держав є консолідація політичних режимів на демократичній основі, серед новоутворених держав тенденції демократичної та авторитарної консолідації є рівноважними» [10].

Інтеграційна місія локального політичного менеджменту в процесах суспільно-політичних трансформацій полягає в підвищенні рівня інклюзивності політичного середовища локальної громади. Локальні політичні менеджери виступають посередниками в діалозі громадських та соціально-економічних груп, які висувують альтернативні пропозиції розвитку громади. Узгодження цих інтересів інтегрує загальний вектор сталого розвитку локальної спільноти. О. Романюк з'ясовує вплив чинника сталості державності на

перебіг трансформаційних процесів через опосередкування ступеня національної єдності країни: «у тих країнах, де сформувалися політичні нації, лібералізація та демократизація суспільних систем відбувається значно швидше, ніж у тих, де маються проблеми з інтеграцією населення у єдину громадянську спільноту» [10].

Остаточна ліквідація спадку комуністичної радянської державності та врядування на локальному рівні спонукає локальний політичний менеджмент до використання нових форм діалогу в громаді та підвищення рівня політичної участі. Що більш політично активною є локальна громадськість, то більш сталою є пряма демократія на локальному рівні. Також більш швидкою стає й посткомуністична трансформація. О. Романюк слушно стверджує, що «протягом трьох десятиліть в посткомуністичних країнах утвердились нові різні, але не комуністичні моделі соціальних відносин. За цей час у суспільно-політичне життя увійшла нова генерація населення, яке не зазнала впливу старої системи та зомбування комуністичною пропагандою» [10].

Таким чином, пристосування локальних громад до викликів цифрової соціально-економічної нормативно-правової трансформації залежить від спроможності локального менеджменту досягнути обсяг можливостей та загроз і викликів. Водночас функціонування громади у мінливому зовнішньому середовищі вимагає зосередження ресурсів, ухвалення оптимальних рішень, дотримання визначеного вектору та досягнення запланованих результатів. За таких умов локальної політич-

ний менеджмент здатний «вбудувати» громаду до складної системи національних та глобальних трансформацій.

Висновки. Сучасні соціально-економічні трансформації наповнюють політичний порядок денний локальних громад викликами технологізації усіх соціальних та економічних процесів. Це вимагає від локального політичного менеджменту узгодження інтересів у цифровому середовищі. Цифрова трансформація формує особливий локальний політичний дискурс, який артикулює проблеми та потреби локальних політичних та соціальних груп, що своєю чергою, вимагає реакції від політичних менеджерів локального рівня. Глобальна трансформація економіки також формує середовище вибору для локального політичного врядування. Зокрема, йдеться про формування особливого економічного профілю громади, участі поселення або міста в глобальному розподілі праці, у формуванні локального інвестиційного клімату тощо. За цих умов локальний політичний менеджмент перетворюється з директивно-розпорядчого інституту управління на прагматичну структуру, яка здійснює широкий спектр комунікації із стейкхолдерами локальної громади та соціально економічними і політичними акторами локального, регіонального, національного і навіть глобального рівня. Це вимагає від локального політичного менеджменту додаткових компетенцій та ресурсного забезпечення. Вказаний аспект є основою для подальших досліджень в напрямку теми, порушеної в даній статті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баранов О.А. Соціальна та цифрова трансформації: джерело правових проблем. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/9_21.pdf
2. Васильченко М. Організаційно-функціональні трансформації архіву як структури системи соціальних комунікацій. Вісник Книжкової палати. 2012. № 6. С. 47-51.
3. Желай О. Специфіка аналізу економічних трансформацій на базі матеріалів ЗМІ. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2009. Вип. 23. С. 186-198.
4. Захарченко В. Суспільно-економічні трансформації і "осьовий час" промислового розвитку. Вісник Національної академії наук України. 2002. № 11. С. 17-28.
5. Іванова Н. Удосконалення експертно-правового супроводу демократичних трансформацій в умовах розвитку електронних технологій. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2009. Вип. 23. С. 164-172.
6. Крайнікова Т. ЗМІ в умовах глобальної трансформації медіа споживання. Вісник Книжкової палати. 2012. № 6. С. 38-42.
7. Кундельський Д. В. Теорія мирної трансформації конфліктів й. Гальтунга та її потенціал. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/198129/198374>
8. Пазиніч С. М. Інтегруюча роль філософії і мистецтва в системі трансформації суспільства. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2007. № 4. С. 151-156.
9. Пахомов Ю. Ринкові трансформації в Україні у контексті світового досвіду. Вісник Національної академії наук України. 2001. № 3. С. 11-14.
10. Романюк, О. (2021). Посткомуністичні системні трансформації: особливості, результати та перспективи. Дриновський збірник. 14. URL: <https://doi.org/10.7546/DS.2021.14.13>
11. Якушко І. Сутність та особливості цифрової трансформації URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262608/259013>